

גן לאומי אשכול

גנים לאומיים ושמורות טבע בישראל

1. גן לאומי מבצר נמרוד
2. שמורת טבע נחל חרמון-בניאס
3. שמורת טבע נחל שניר
4. שמורת טבע תל דן
5. גן לאומי חורשת טל
6. שמורת טבע נחל עיון
7. שמורת טבע החולה
8. גן לאומי תל חצור
9. גן לאומי אכזיב
10. גן לאומי מבצר יחיעם
11. גן לאומי ברעם
12. שמורת טבע נחל עמוד
13. גן לאומי כורזים
14. גן לאומי כפר נחום
15. שמורת טבע יהודה
16. שמורת טבע גמלא
17. גן לאומי כרסי
18. גן לאומי חמת טבריה
19. שמורת טבע עין אפק
20. גן לאומי ציפורי
21. גן לאומי הר הכרמל
22. שמורת טבע חי-בר כרמל
23. שמורת טבע נחל מערות
24. גן לאומי בית שערים
25. גן לאומי תל מגידו
26. גן לאומי כוכב הירדן
27. גן לאומי מעין חרוד
28. גן לאומי גן השלושה (הסחנה)
29. גן לאומי בית אלפא
30. גן לאומי בית שאן
31. שמורת טבע נחל תנינים
32. גן לאומי קיסריה
33. גן לאומי נחל אלכסנדר-חוף בית ינאי
34. גן לאומי שומרון (סבסטיה)
35. גן לאומי תל ארשף (אפולוניה)
36. גן לאומי ירקון
37. שמורת טבע עין פרת
38. שמורת טבע מערת הנטיפים (שורק)
39. גן לאומי עין חמד (אקוה בלה)
40. גן לאומי קסטל
41. גן לאומי סובב חומות ירושלים
42. גן לאומי קומראן
43. גן לאומי הרודיון
44. גן לאומי אשקלון
45. גן לאומי בית גוברין-מרשה
46. שמורת טבע עיינות צוקים (עין פ'שחה)
47. גן לאומי עתיקות עין גדי
48. שמורת טבע עין גדי
49. גן לאומי מצדה
50. גן לאומי תל ערד
51. מרכז מבקרים ערד
52. גן לאומי אשכול (הבשור)
53. גן לאומי תל באר שבע
54. גן לאומי ממשית (כורנוב)
55. גן לאומי שטבה
56. גן לאומי אחוזת קבר בן-גוריון
57. גן לאומי עין עבדת
58. גן לאומי עבדת
59. מרכז מבקרים רמון, חי רמון
60. שמורת טבע חי-בר יסבתה
61. שמורת טבע חוף האלמוגים

מקרא
● אתרי רשות הטבע והגנים
● שמורות טבע וגנים לאומיים

באתר זה ניתן לרכוש את כרטיס ה- **המטאון**
המנוי השנתי לגנים הלאומיים ולשמורות הטבע
כא ההכנסות קודש לשמירת הטבע והאורח.

www.parks.org.il

גן לאומי אשכול טל: 08-9985110

ברוכים הבאים לגן לאומי אשכול

נביעת המעינות

הגן הלאומי אשכול (הבשור) ממוקם בצפון-מערב הנגב. האתר נקרא על שמו של לוי אשכול, ראש ממשלת ישראל בשנות ה-60, והוא פותח ע"י רשות הטבע והגנים והקרן הקיימת לישראל. במקום הוכשרו מגרשי חניה, בריכות מים, מדשאות וחורשות מוצלות.

הביקור באתר

פארק אשכול הוא גן לאומי המתאים במיוחד לצורכי נופש ופיקניק. מומלץ להתחיל את הביקור בו בתצפית מגבעת המצפור. בתצפית ניתן להתרשם ממרחבי אדמת הלס של צפון הנגב. קרקע זו נשטפת בקלות ודי בזרימה המדברית כדי לחתור בה וליצור תבליט נוף ירח, הנקרא "נוף בתרונות". בקו הרקיע הדרומי נראה **תל שרוחן**, אחד התלים הגדולים לאורך אפיק נחל הבשור. כ-200 מ' ממערב למצפור נמצא **מעין הבשור**. המעיין נובע בשפיעה של חצי מיליון מ"ק בשנה. טמפרטורת המים כ-20°C ומליחותם גבוהה. בעבר (1917) נתפסו מי המעינות על ידי הבריטים בתוך מבנים נמוכים דמויי כיפה ושימשו את צבאם לשתיה ולהפעלת רכבות קיטור. כיום נשאבים מי המעיין ומשמשים להשקיית הגן.

ממערב למעיין עובר ערוץ **נחל הבשור**. בסבך הקנים שבין המעיין לערוץ הנחל פולסו שבילים וניתן לשוטט בהם כבמבוך.

הצמחייה הטבעית כוללת את **הקנה והאשל** - בסמוך לנביעות ובאפיק הנחל; **הרותם והאכילאה** - בגדות האפיק; **והשיטה, האשל והלענה חד-זרעית** - במשטחי הלס המרוחקים יותר.

באזור זה מצויות מדשאות וחורשות פיקניק. כאן נטעו עצי תמר, זית ועוד. מעבר להם מצויים מתקני ספורט.

תיאור גיאוגרפי

הגן הלאומי שוכן על גדת נחל הבשור, סמוך לעין הבשור, בלב מישורי הנגב הצפוני. נחל הבשור מנקז שטח של 3,400 קמ"ר מצפון הנגב (שדה-בוקר וירוחם), מבקעת באר שבע וערד (נחל באר שבע), מדרום השפלה (נחל גרר ופטיש) ומדרום הר חברון (נחל הבשור ואשתמוע). גודל השטח המנוקז ואופיים של הגשמים והקרקע בשטח זה גורמים לזרימה שיטפונת חזקה כמה פעמים מדי חורף. עוצמתם של השיטפונות מתוארת בדברי המשורר:

"שובה ה' את שבותנו כאפיקים בנגב" (תהילים קכ"ו 4).

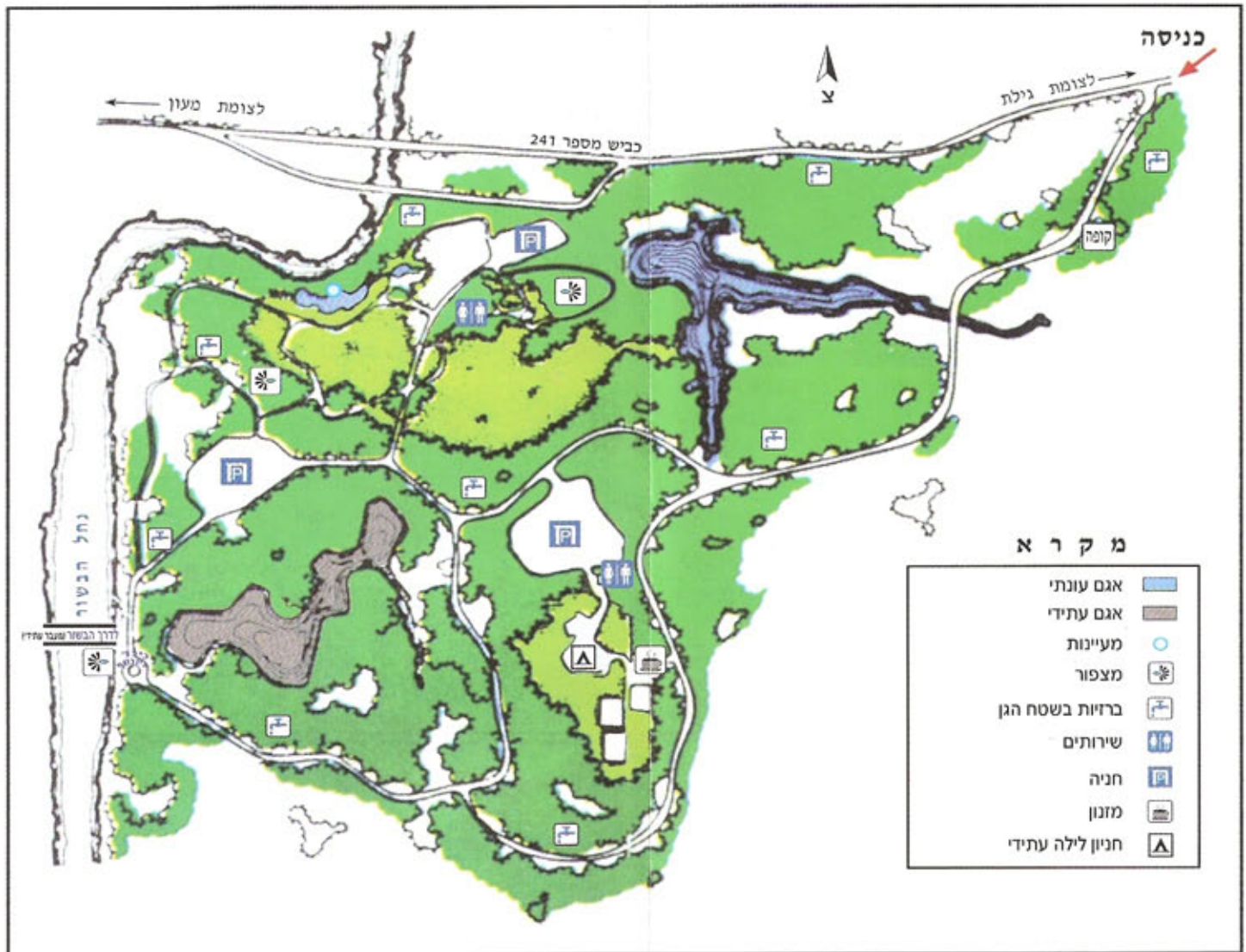
נחל הבשור עובר בגבול שבין ארץ המדבר (מדרום) - שם חיו אוכלוסיות נוודים, לבין הארץ הנושבת (מצפון) - שם איפשרה כמות הגשמים קיום חקלאות ויישובי קבע. לפיכך הוקמו בעת העתיקה ישובים רבים לאורך הנחל. ישובים אלה שימשו כקו הגנה ליושבי הארץ מפני נוודי המדבר שאיימו לפלוש לתוכה. קו זה עובר באזור פארק אשכול וניתן להבחין בו בשרידי היישוב תל שרוחן, הנמצא 3 ק"מ מדרום לשמורת הטבע נחל הבשור; בתל ג'מה, הנמצא בהמשך האפיק מצפון; ובתל עג'ול, שבשפך הנחל לים מדרום לעזה.

נוף מרחבי הלס

תולדות האתר

על גבעת לס קטנה שבשטח הגן הלאומי נמצאו שרידי אתר עין הבשור מהתקופה הכנענית הקדומה (סוף האלף הרביעי לפסה"נ). באתר משלבי היישוב נמצא בניין מצרי, שבו התגלו למעלה מ-60 טביעות חותם, שבעזרתן נחתמו שקי סחורה, שהועברו בדרך הים בין מצרים לארץ ישראל. הממצא מעיד על כך שהאתר שימש כנראה כתחנה על דרך שיירות המסחר. על גבעת המצפור החרוטית נמצאה רצפת פסיפס של כנסייה גדולה שהוקמה בתקופה הביזנטית. את הרצפה גילו חיילים אוסטריים בעת מלחמת העולם הראשונה והיא נמצאת כיום בקנברה שבאוסטרליה, שם היא מפארת את מצבת החייל האלמוני. רצפת פסיפס דומה לה נחשפה בבית הכנסת העתיק במעון, בסמוך לקיבוץ נירים, כ-8 ק"מ ממערב לפארק אשכול.

במהלך השנים ישבו באזור רק בדואים. עין הבשור נקרא בפייהם "עין שלא לה". וכך גם כונה ערוץ נחל הבשור בקטע זה.

במלחמת העולם הראשונה היה האזור לשדה קרב בין הבריטים, שפלטו לארץ מדרום, לבין התורכים. בשני הקרבות, בחודשים מרס ואפריל 1917, נכשלו הבריטים בניסיונם לכבוש את עזה. רק בנובמבר, לאחר שכבש הגנרל אלנבי את באר שבע ומוטט את קו החזית התורכי, נכבשה עזה באבידות קשות לשני הצדדים. בקרבות אלה היה קו נחל הבשור בין תל ג'מה לתל שרוחן (ובכלל זה אזור עין הבשור) קו החזית שבו פעלה דיביזיית אנז"ק (פרשים מאוסטרליה ומניו זילנד). אנשי אחת היחידות שכבשו מידי התורכים את הגבעות בסביבת המעיין, הם שגילו את רצפת הפסיפס של הכנסייה הביזנטית.

בשולי הגבעה נמצא בור מים ששימש את אנשי הכנסייה. אמת מים באורך 4 ק"מ הובילה מים אל הכנסייה מבורות היישוב הביזנטי בחורבת מלתעה שממזרח, שכן מי המעיין הסמוך הם מליחים ומשום כך אינם מתאימים לשתיה.

בשנת 634 לסה"נ פלשו המוסלמים לארץ ישראל מדרום-מזרח. כוח צבאי, ברשות עומר אבן-אלעאץ, חצה את הנגב מאילת לכיוון עזה ופגש בצבא הביזנטי, ברשות מושל הארץ סרגיוס, בקרבת הכפר "דאתין". מקומו של כפר זה אינו ברור, אך נראה כי הוא נמצא בסמוך לנחל הבשור בין תל ג'מה לתל שרוחן, כלומר בסביבות עין הבשור. בקרב ניצחו המוסלמים ניצחון ראשון בשרשרת ניצחונות על הביזנטים, שהביאה להשתלטותם על הארץ.

מעיינות עין הבשור - זרימה

הנחיות בטיחות והתנהגות בגן לאומי אשכול

האזור משמש גן לאומי ושמורת טבע ובו אתרי עתיקות בעלי ערך היסטורי ועל כן:

- אין לפגוע בעתיקות ואין לאסוף מזכרות מבין השרידים הפזורים בשטח.
- אין לקטוף פרחים או לפגוע בחי ובצומח.
- הכניסה למקומות שטרם הוכשרו לביקורי קהל - אסורה בהחלט!
- אסור לחצות גדות, לבצע קיצורי דרך ולהשליך אבנים.
- נא להישמע להוראות הפקחים.
- לנוחיותכם הותקנו באתר נקודות מי שתייה, פחי אשפה ושירותים.
- יש לדאוג לכיבוי מוחלט של גחלים לאחר השימוש.

אנא שמרו על הניקיון

צילומים: ארכיון הרשות
© הוצאת רשות הטבע והגנים

כדי להעביר אספקה לכוחות שהיו מצויים לאורך קו החזית, סללו הבריטים מסילת רכבת בין רפיח לבאר שבע. שרידי הסוללה שעליה עברה המסילה עדיין ניכרים בכמה מקומות באתר.

בשנת 1946 נסלל לראשונה הכביש המחבר את צומת גילת לצומת מעון, המהווה את כביש הגישה לאתר. הכביש כונה "כביש הרעב" מכיוון שהקמתו שימשה לפרנסתם של בדואים תושבי האזור, שהועסקו בסלילתו בשנות הבצורת.

במהלך מלחמת העצמאות, בחודש נובמבר 1948, התמקמו כוחות מצריים בתל שרוחן, בתל ג'מה ובכפרים נוספים ממערב כצעד ראשון לכיבוש מחודש של באר שבע והצלת הכוח המצרי הנצור בכיס פלוג'ה. בימים 5-7 בדצמבר 1948 נערך "מבצע אסף", שבו נכבשו התלים והכפרים שבהם התמקמו המצרים, וכך הוסר האיום מעל הנגב המערבי.

השיטפונות בנחל הבשור הציפו לא פעם את כבישי האזור ואף תבעו קורבנות. הכביש עבר את הנחל על גבי גשר אירי לאחר מכן נבנה גשר "ביילי". סמוך לו נבנה "גשר אברהם", לכבוד אברהם יפה, שהיה אלוף פיקוד הדרום בזמן בנייתו ואחר כך היה מנכ"ל רשות שמורות הטבע דאז.

נוף בתרונות